

Радянський ШЕДАТОР

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФСПІЛКОВИХ КОМПІТЕТІВ ТА КОМПІТЕТУ ЛКСМУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМЕНІ В. СТЕФАНИКА

Газета заснована 30 вересня 1988 року.

№ 11 (11)

20 грудня 1988 р.

Ціна 3 коп.

Щирі співчуття, посильна допомога

Гострим болем у серцях мільйонів віддала трагедія вірменського народу. З найвіддаленіших куточків країни, з усього світу люди поспішають на допомогу тим, хто став жертвою небудового землетрусу. Земля Вірменії здригнувшись з велетенською силою один раз, продовжує здригатися від стогонів і плачу тисяч і тисяч потерпілих, від горя і душевних ран.

Найщиріші співчуття проймають кожного з нас. І тому такими зрозумілими є наші найперші прагнення допомогти, чим хто може. Наша газета вже повідомляла про те, що в інституті створена і діє комісія по організації допомоги вірменам. Ми попросили її голову, проректора по навчальній роботі **Б. В. ВАСИЛИШНА** детальніше розповісти, яку посильну допомогу надає колектив інституту трудящим Вірменії.

Мушу відразу сказати, що грошова допомога продовжує надходити з підрозділів вузу. За дні минулого тижня (маю на увазі 13, 14, 15 грудня) у комісію здало понад 2700 карбованців. З них 730 карбованців поступило від факультету підвищення кваліфікації організаторів народної освіти. Колектив філологічного факультету здав 405 карбованців, музично-педагогічного — 295, художньо-графічного — 240, фа-

культету іноземних мов — 216 карбованців. Від працівників суспільних кафедр комісія одержала 350 карбованців. У ці дні стали донорами слухачі підготовчого відділення. Здали свою кров і дев'ять представників академічної групи І-33. Крім того, студенти цієї ж групи зібрали 80 карбованців. Хочу відзначити і студентську групу МФ-51, яка перерахувала 73 карбованці на рахунок 700412. А студенти педагогічного факультету зібрали і відправили потерпілим теплі речі, книги, дитячі іграшки — усього на суму 500 карбованців.

Ось так, чим можемо, допомагаємо. Дружні руки, тепле слово, ділова підтримка зроблять свою справу. Земля Вірменії буде відбудована. Про це свідчать і ті грандіозні заходи, роботи, які розгорнув наш уряд по відновленню вірменських міст і сіл, по врятуванню і виживанню населення, яке постраждало. З інформаційних повідомлень ми знаємо про участь Франції і США, Норвегії і Польщі, десятків інших країн. Горе вірменської землі воістину безмежне. Але безмежна і братня допомога, підтримка і співчуття усіх людей доброї волі, щирої душі. Ця головна сила й допоможе Вірменії вижити, відбудуватися, відновитися.

На цих заняттях ніхто не нудьгує, бо кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної історії **Ігор Денисович Іванцев** завжди намагається побудувати їх в цікавій для студентів формі дискусії, знайомить їх з останніми новинками в галузі історичних досліджень, широко використовуючи монографічну літературу.

На фото **В. Боб'як**: студенти III курсу історичного факультету на занятті, що його проводить кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної історії **І. Д. ІВАНЦЕВ**.

СЬОГОДНІ У МОСКВІ РОЗПОЧАВ СВОЮ РОБОТУ ВСЕСОЮЗНИЙ З'ЇЗД ПРАЦІВНИКІВ НАРОДНОЇ ОСВІТИ

ЗУСТРІЧ В ОБКОМІ ПАРТІЇ

Всесоюзний з'їзд працівників народної освіти розгляне важливі питання дальшого вдосконалення всієї справи навчання і виховання підрастаючого покоління. Серед його делегатів — і представники освітянської ниви нашої області. Напередодні від'їзду у Москву в обласному комітеті партії відбулася зустріч з делегатами вчительського з'їзду від Івано-Франківщини. На ній виступив перший секретар обкому партії **І. Г. Посторонко**.

Він поздоровив працівників народної освіти і обранням їх делегатами, побажав успіхів під час роботи в Москві і в педагогічній діяльності.

— Всі ми родом зі школи, — сказав **І. Г. Посторонко**. — В її класах і аудиторіях формується наше майбутнє, тому таку увагу приділяє партія перебудові всього навчально-виховного процесу.

Своїми думками з приводу перебудови школи поділилися делегати з'їзду — начальники управління народної освіти облвиконкому **О. М. Іваницький**, доктор економічних наук, професор інституту нафти і газу **Р. М. Кондрат**, доктор філологічних наук, ректор педінституту імені **В. Стефаніка В. І. Кононенко**.

Наш кор.

У СПОДІВАННІ ПЕРЕМІН

З трепетом чекали цього освітянського форуму усі, хто причетний до справи виховання, хто присвятив своє життя педагогічній практиці. Не виняток і студенти — майбутні педагоги. Бо зіткнувшись ближче із проблемами школи, бачимо, як багато ще тут не вирішено. Сподіваємося, що з'їзд розставить крапки над «і» у багатьох аспектах педагогічної діяльності.

Особисто я сподіваюся, що на з'їзді буде серйозно підняте питання матеріального забезпечення в галузі народної освіти, в тому числі і педінститутів. Адже школи, педінститути у нас на рівні бідноти. Обмежуючись у цьому, суспільство в результаті обкрадає себе в усіх галузях народного господарства, науки, культури.

Турбує мене і престиж вчительської професії. Сподіваюся, що ця проблема знайде своє вирішення на форумі. На мою думку, варто у першу чергу збі-

льшити вимоги до рівня викладання і підготовленості вчителя, і в той же час педагога, який працює добросовісно, створити ліпші умови: сумлінно працювати за 130 карбованців невідповідно. Необхідно продумати й таке питання — воно надзвичайно болюче для предметника, — як оформлення кабінетів своїми силами.

Сьогодні актуальні дискусії, що стосуються підлітків. Їх розвитку. Школярі все частіше вимагають: дозвольте працювати, підробляти, не хочемо сидіти на ший у батьків. Вважаю, що ці прохання потрібно вдовольнити і надати школярам таку можливість — працювати з чотирнадцяти років. Це якось мірою стимулювати їх. Доцільним було б у школі й те, щоб учень мав можливість вибрати собі на вивчення ряд предметів, а також освоювати програм у середньої школи достроково.

Варто було б, і сподіваю-

ся, що це на з'їзді прозвучить, підняти рівень сільських шкіл (маю на увазі матеріальне забезпечення та рівень викладання). Ми дуже не добираємо з села здібних людей, талантів!

І останнє. Зрештою, про це вже не раз говорилось як у центральній, так і у місцевій пресі, та хочу приєднати свій голос до авторитетів. Дати простір вчительській творчості — не обмежувати педагога в методах ведення навчального процесу, не зв'язувати його по руках і ногах, оцінювати його роботу лише за кінцевим результатом.

Хочеться вірити, що після з'їзду багато чого зміниться на нашій педагогічній ниві. Звичайно, не відразу, не за помахом чарівної палички. Однак зміни не за горами.

І. ЛАВРІВ,
Студент V курсу фізико-математичного факультету.

Нарада лекторів

Минулого тижня в інституті відбулася нарада лекторів-наставників з питань підготовки молодих кадрів для цієї роботи з числа студентів. На ній виступили голова ради лекторів-наставників, доцент кафедри атеїзму, етики та естетики **Л. Т. Бабій**, відповідальний за підготовку молодих лекторів на факультеті громадських професій, асистент кафедри політехномії **М. Д. Романюк**.

Своїми думками, пропозиціями з цих питань по-

ділилися наставники, люди з багаторічним лекторським досвідом — доктор історичних наук, професор кафедри історії СРСР та УРСР **В. В. Грабовецький**, доцент кафедри загальної історії **В. О. Духнич**, інші товариші. Учасники наради вирішили до ленінських днів щорічно організовувати конкурси на кращу лекцію.

В. МОСКАЛЕЦЬ.

Заступник секретаря парткому інституту.

АУДИТОРНА СИСТЕМА: ДОВІЛЬНІСТЬ ЧИ ПОТРЕБА?

Відомо, що нині у вищій школі появилася нова, як здається комусь, ідея: менше лекцій, більше практичних занять. Вважаю, що така форма навчання прийнятна для підготовки спеціалістів природничо-наукового профілю. Адже ж тут навіть на лабораторних заняттях можна моделювати елементи виробництва. Тим часом у гуманітаріїв лабораторних немає. Щоправда, є практичні заняття. Однак чи багато вони дають при нинішньому навчальному перевантаженні?

Ясно одне: те, що було необхідним і хорошим у 30-ті роки, коли склалася аудиторна система підготовки кадрів, сьогодні стало неприйнятним. Тоді, скажімо, історик майже не мав марксистської наукової літератури і користувався книгами ліберально-буржуазних авторів. Сьогодні, звісно, картина зовсім протилежна. Тому обов'язкове академічне заняття стає просто необхідністю. Як і методологічні установки нового, наукового розуміння історії.

Йшли десятиліття. Появилася наукова монографія з усіх проблем курсів історії. А студент усе сидить в аудиторії. Така система завела історичну (зрештою, і всі гуманітарні) дисципліну в тупик. Конче необхідний новий метод організації навчального процесу, в основі якого, як на мене, повинна бути самостійна робота студентів. Насамперед, мусимо відмовитися від лекцій і практичних занять в їх нинішньому вигляді.

Потрібно поставити студента перед необхідністю отримувати знання з книг. Отож, давайте розробимо літмімуми з усіх предметів. Хіба самостійне читання необхідних книг не дозволить йому засвоїти програмний матеріал? Допоможемо і лекціями, та вони будуть лише з вузлових проблем курсу. Факти молоді люди знайдуть у книгах і документах, а лекції допоможуть їм глибоко розібратися в суті подій, стануть своєрідним каталізатором читання або, як прийнято говорити, прожектором, що освітлює шлях до пізнання.

Далі: студент, що читає, на відміну від того, що слухає, має необхідність в консультаціях. Виділимо якийсь день: нехай наші юні колеги висловляться, обмінюються думками, зрештою, посперечаються. Власне тут наші нинішні вимушені заняття перетворюються в змагання, в диспути. Звісно, я виклав лише принцип організації навчального процесу по-новому. Якщо він буде прийнятний, деталі можна допрацювати. І зрозуміло, що при такій організації системи підготовки ми отримуємо нового вчителя — ерудованого, з високою професійною культурою, здатного вести за собою дітей своїм методом. Школі потрібен учитель-учений. Він ним мусить стати.

М. КУШНІРЮК.

Доцент кафедри філософії та наукового комунізму, кандидат філософських наук.

ДІАЛОГ ТРИВАЄ

— Отже, Володимире Степановичу, як все почалося? Як народився «Диалог»?

— Спочатку була проблемна група, ми займалися філософськими питаннями в досить вузькому колі: 8—10 чоловік, не більше. Серйозно вивчали праці Маркса, Гегеля, сучасну філософську літературу, а потім виникла ідея вийти на широку публіку, тобто перетворити це в клуб. Тепер усе виглядає так: ми ставимо проблему і запрошуємо людей взяти участь в її обговоренні. До зустрічі є час на підготовку, щоб почитати відповідну літературу, періодику. Приходять до нас можуть всі бажаючі, до реу, і піти з засідання теж можна вільно. Як ви помітили, після перерви дехто так і робить. Це, вважаю, цілком природний процес. Можливо, деякому не цікаво, дехто вже з'ясував для себе все.

— Значить, принцип діяльності «Диалогу» суто добровільний. Але у вас є яесь ядро, його постійні члени?

— Таке ядро, дійсно, є. Це Дмитро Гладких та Борис Ярцев (V курс історичного факультету), Олег Жерноклеєв (III курс історичного), Василь Бойчук — один із засновників клубу, він уже два роки як закінчив наш історичний і працює у середній школі № 3.

— А яка мета діяльності «Диалогу»?

— Ми ніколи не ставили собі за мету утвердити якусь ідею, обов'язково дійти якихось висновків, а лише самою недовільністю. Наша мета — поставити проблему, замислитися, спільними зусиллями знайти істину.

— Яка ж тоді резуль-

Ви, мабуть, помітили, що в деяких публікаціях знову спалахнув вірус «нормального» ходу перебудови. Вочевидь, тому, що механізм застою в усіх сферах нашого життя (крім засобів масової інформації, як вважає академік Т. І. Заславська) продовжує свою справу. При такому ході подій всі, хто неформально зацікавлені в нинішніх революційних змінах, не можуть бути їх пасивними спостерігачами. Однією з основних форм, в якій вітлюється нове мислення, вважаю, стане практика неформальних (тобто організованих на добровільних засадах і небайдужості) клубів, які й повинні стати зв'язуючою ланкою між «кухонною гласністю» (відвертим, доволі вим обміном думками близьких знайомих) і семінарами та конференціями, де ще нерідко продовжують діяти обмеження. Можливо, це малореально, але мені здається, що єдине розумна перспектива розвитку освіти саме в перетворенні її на добровільну систему навчання типу дискусій, клубів без сучасного обов'язкового вилідування вантажів. Згадайте народне прислів'я: на милування — нема силування.

Так от, власне на засадах повної добровільності і діє філософський дискусійний клуб «Диалог». На другій такій зустрічі в цьому навчальному році він яскраво продемонстрував, який потенціал творчої думки та зацікавленого пошуку ско-

тативність клубу? От сіли, поговорили, скажімо, на тему «Що таке бюрократизм і як з ним боротися?». А далі?

— Ми з'ясували природу бюрократизму, накреслили практичні кроки для його подолання, зійшлися також на думці, що необхідно зробити чиновного бюрократу підзвітним «низам». У такому випадку він працюватиме не на начальство, а на цих людей.

Результат дискусії — це, зрозуміло, не список заходів, покликаних ліквідувати, скажімо, таке явище, як бюрократизм, а воно має міцні корені і досить живуче. Тут потрібне величезне підвищення культури і реальної демократизація. Адже саме бюрократія і є тим прощарком, який люто і розумно чинить опір перебудові.

Так от, щодо результатів. Людина, яка дійшла таких висновків, уже дивиться на деякі речі інакше. Саме цей процес спільного пошуку істини змінює нас самих. Було б цікаво, а коли люди захоплені якоюсь хорошою справою, у них завжди щось змінюється.

— Гаразд, а чи не перетворюється таким чином засідання «Диалогу», сміливі ідеї, що там висловлюються, на бурю в склянці води?

— Можливо, якщо мати на увазі якісь невідкладні зміни в нашому су-

спільстві, цього результату від нас не можна чекати. Але, як я вже казав, кожен з нас виходить із засідання дещо іншим, аніж був раніше. І поступово, в силу цих змін, вносить в життя свої, нехай і маленькі корективи.

Про те, що ці засідання проходять не безслідно, свідчить хоча б те, що дискусія виходить за межі нашого клубу, студенти обговорюють її не день, не два, Чудово! Адже це — вірна ознака небайдужості.

Так що бачити в наших зустрічах чисто прагматичну мету: подискутували, озброїлись якимись принципами і пішли їх проповідувати — було б неправильно.

Головне для нас — виробити звичку розмірковувати. Наприклад, з останнього засідання я багато взяв для себе. Був ряд моментів, в яких я поглибив своє розуміння проблеми. Адже люди сперечаються, а голова працює: «А як би я відповів на це питання?»

Та наша біда в тому, що ми в своїй розмові часто збочуємо, безперечно, тут є і моя вина як ведучого. Треба постійно тримати учасників, так би мовити, в руслі теми. Та інколи буває навіть цікаво відійти від цієї основи і подивитися, що вийде. Зрозуміло, планується певний хід теми, є декілька варіантів її розгортання, але

Як серед студентів, так і серед викладачів ці засідання викликають неабиякий інтерес, нерідко й суперечки, хоча б з приводу новообраної теми зустрічі членів дискусійного клубу «Диалог». А зацікавити вони можуть будь-кого. Наприклад, «Марксизм і проблема безсмертя душі», «Сталін і ми», «Талант — гени чи виховання?», «Який же соціалізм ми побудували?» і т. д. Хочете висловити свою думку з таких питань, послухати, як про це розмірковують інші, знайти одностайність? Приходьте на засідання «Диалогу».

Сьогодні ми знайомимо вас з його керівником — старшим викладачем кафедри філософії, кандидатом філософських наук Володимиром Степановичем Возняком і розповідаємо про одне із засідань інститутського філософського дискусійного клубу «Диалог».

центрированний в кожному з його учасників.

У центрі уваги стояло питання: «Який же соціалізм ми побудували?» І було дуже приємно бачити, що в нашому інституті є чимало людей, думка яких сягає далі проблем відсутності мила в магазині і черги за дефіцитом. Є масштабне мислення! Неможливо (за браком газетної площі) викласти хід цієї розмови, але основні її моменти варто згадати.

Найперше, що привертає увагу, це свідомою готовність учасників принципоту, не згадуючи гострих кутив, усвідомити дійсний стан справ. Наприклад, у такому питанні: «Хто в умовах адміністративно-бюрократичного соціалізму виступає власником засобів виробництва?» Тут наводять на роздуми слова К. Маркса: «В бюрократії... державний інтерес стає особливостю, приватною особливостю, приватною владою» (розрядка моя — Ю. Г.) метою, що протистоїть іншим приватним цілям» (з роботи «До критики гегельської філософії права»). Закріплена юридично, влада бюрократії тоді виступає через державу як захисник не народного чи хоча б державного інтересу, а як приватний захисник інтересів ієрархії, насамперед, у вигляді моно-

коли бесіда приймає інший напрямок, який цікавить багатьох, не заперечую, будь ласка. Можливо, те питання, яке я збирався поставити, не буде цікаве всім.

— Ваш клуб порушує дуже серйозні, гострі питання. Комусь, може, це подобається, комусь — ні. Тож відразу виникає така думка: чи не наштовхувалися ви на якийсь опір, чи були у вас якісь труднощі, скажімо, з самого початку діяльності «Диалогу»? Чи тоді ви не торкалися таких питань?

— Ні, чому, це було і раніше. З адміністративними заборонами не стикались ніколи, та опір був і є. Але така вже діалектика життя.

— А які перспективи розвитку «Диалогу», Володимире Степановичу?

— Болюче питання. По-перше, тут постає проблема зміни поколінь, адже основа клубу — студентство. Потрібна консолідація нового ядра і його серйозна теоретична підготовка. Напевно, треба буде і далі проводити засідання, оскільки саме життя підкидає нам нові теми, але цьому активу потрібно буде знову повернутися до академічних форм роботи, тобто знову гурток, знову засісти за твори класиків марксизму-ленінізму, за нові публікації. Та й, зрештою, у кожного, хто постійно бере участь у наших дискусіях, з'являються певні навички її ведення, вміння слухати, розуміти аргументи інших, говорити, чітко формулювати свою думку. Есі вони вчать один в одного, і я вчуся разом з ними.

Розмову веде
Н. ЯСИНЬСКА.

Але, як слушно зауважили на цьому засіданні учасники «Диалогу», наш бюрократично-казарменний соціалізм не тільки результат «змови верхів», а й наслідок міцної спільки державної бюрократії з мовчазною згодою збайдужілих «низів». От і виходить як в отій пісні, що всі «...сковані одной цепью».

Власне, з таких конкретних заперечень й випливає позитивна програма, що полягає у зламі, ліквідації бюрократичного механізму гальмування. Тобто ефективна критика, яка програма дій у подоланні бюрократизації нашого життя, — це справжня боротьба за майбутнє. Тут і відповідь скептикам на їх слова: «А що змінилось від цієї дискусії?» Саме те й змінилось, що теперішня ясність в планах (що робити?) теж є практичним кроком вперед (а не тільки традиційні тони, проценти, кілометри)... І хочеться висловити переконання, що нині світоглядна формула відомого радянського фізика Л. Д. Ландау: «Краще бути п'ять хвилини бязгузом, ніж все життя мерцем» (наслідок курсу берієвського перевищення) безнадійно застаріла, що тепер спільними зусиллями ми крок за кроком перетворюємося на справді правову державу.

Ю. ГАВРИСЬ.

Асистент кафедри філософії та наукового комунізму.

ЛЮДИ НАШОГО ІНСТИТУТУ

Маючи такі успіхи в навчанні, як у студентки групи УН-41 О. Микитин, напевно б, кожен з нас усміхався щасливо. Адже фактично з першого курсу Оксана тримає марку відмінниці, і до того ж зарекомендувала себе як громадська активістка. За це майбутня вчителька удостоєна честі бути серед кращих на Донці пошани інституту.

Фото В. Боб'яка.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАНЯТТЯ

БУТИ ЛЮДИНОЮ

Цей діалог виник мимомалю — як відгук на практичне заняття з усної народної творчості, що відбувалося не так давно в групі УА-1 філологічного факультету. Студентки Оксана Трищ та Людмила Козелківська не просто ділилися своїми враженнями від нього, а напередбій переповідали його основні моменти, виокремлювали його складові частини і, що, либонь, найважливіше, намагалися простежити його зв'язок, органічну єдність з дном сьогоденним. Отож, послухаймо їх розмову, зацікавлену й пристрасну.

Оксана ТРИЩ: — Мені здається, що тема нашого заняття «Книга Василя Скурратівського «Берегиня» і проблеми вивчення сучасного фольклору» запропонована доцентом Л. М. Кіліченко не випадково. Адже це видання надзвичайно актуальне: воно розбуджує думку і тривогу, навчає, не повчаючи, передає дорогоцінну енергію людської попередніх поколінь. Словом, справжній підручник життя.

Людмила КОЗЕЛКІВСЬКА: — Саме так, бо що таке «Берегиня»? Відповідь словами автора: «... це наша оселя. Усе, що в ній є, що ми нажили, що приберегли од своїх батьків та дідухів, чим збагатилися й освятилися — хатнім пожитком, дітьми, пісню, добрим словом, спогадом... — все це ... і є «Берегиня». Отакими звичними й водночас одухотвореними словами передається те сокровенне, що обов'язково мусять бути в кожній людині — глибоке відчуття коріння свого народу.

О. Т.: — Якби ця книга не стала предметом обговорення на нашому практичному занятті, то невідомо, чи ми прочитали б її всі, отак гуртом, курсом усім. І тут я вбачаю мудрість життєву й майстерність педагогічну нашого викладача. Бо саме вона повела нас у світ народної творчості, спонукала прочитати «Берегиню».

Л. К.: — Зізнаюся, що після таких розповідей, після ознайомлення зі сторінками цього видання у мене враз виникло невтримне бажання самій заспівати, самій записувати народні

пісні, приказки, повір'я, негайно дізнатися про свій родовід (що й зробила в розмові з батьками).

О. Т.: — А мене книга наштовхнула до спостережень за народними звичаями й обрядами. Цю потребу відчула, звісно, не тільки я, а й всі, хто був на занятті. Приміром, наша однокурсниця Надія Хемій, побувавши у своєму селі на весіллі, детально записала цей ритуал одруження в гірських районах Прикарпаття. А ладанки і повіншовання, зібрані там, продемонструвала на одному з практичних.

Л. К.: — Хотілося б звернути увагу на ті моменти заняття, що, як мені здається, є головними. Найперше, тонко продуманим було знайомство з книгою В. Скурратівського — воно органічно впливало з попередніх бесід лектора. Потім ненав'язлива розповідь викладача про сучасні проблеми вивчення фольклору, зокрема, українського. І, нарешті, спільне вибудовування містка між минущиною і сучасністю, книгою і життям. Власне ця третя складова частина практичного заняття, що, як мені здається, є головними. Найперше, тонко продуманим було знайомство з книгою В. Скурратівського — воно органічно впливало з попередніх бесід лектора. Потім ненав'язлива розповідь викладача про сучасні проблеми вивчення фольклору, зокрема, українського. І, нарешті, спільне вибудовування містка між минущиною і сучасністю, книгою і життям. Власне ця третя складова частина практичного заняття, що, як мені здається, є головними.

О. Т.: — Такі заняття дають неоціненний ґрунт для нашого подальшого навчання в інституті, для здобування фаху філолога. Тому, гадаю, наш фольклорна та діалектологічна практики, які ми проходимо влітку, мають стати для кожного з нас не тільки своєрідним актом прилучення до скарбів народу, а й багатою наукою спількування з людьми і природою, прекрасною нагодою для живого вивчення історії рідного краю.

Л. К.: — Отож, і заняття, і книга «Берегиня» вчать любити, шанувати нашу духовну спадщину, а ще — виробляють активну позицію добродійника, здатного по новому осмислити духовні надбання народу, збагачувати їх. Інакше кажучи, вони навчають бути на отчій землі Людиною.

Діалог записала студентка групи УА-1 філологічного факультету В. РОМАНІШИЦЬ.

СТОРИНКА НАРОДНОГО КОНТРОЛЮ

◆ ВІСТІ З ГРУП

Бережімо те, що маємо

Вважаю, що наша факультетська група народного контролю працює активно. Ми щотижня проводимо перевірки самітарного стану факультетських аудиторій, перевіряємо й те, як відвідують студенти заняття, чи не спізнюються до початку пари викладачі. Однак, мушу зізнатися, що належної ефективності досягти нам ще не вдається. Щотисяня на факультеті (а саме, по понеділках) засідає так званий старостат. І щотижня на ці засідання ми виносимо наші болючі питання: в аудиторіях брудно, часто без потреби горить світло і т. д. Та результату годі й чекати. На підтвердження цього свіжі факти останнього рейду, проведеного минулодо тижня. Під час великої перерви не вимкнули світло в аудиторіях №№ 709, 710, 807, постійно горять воно у коридорі біля деканату. В ході перевірки застали надзвичайно брудні аудиторії №№ 709, 810 (відповідають за санітарний стан тут 16-а і 22-а групи).

Можливо, незручно про це говорити через газету, але, вважаю, потрібно. Друзі, ми працюємо і навчаємося у новому корпусі. Але подивімося, у що ми перетворили його за цей зовсім короткий строк! Соромно говорити, але неможливо зайти у туалети. Не знаю чому, але на наших сьомому та восьмому поверхах тут немає води — жахлива картина!

Будьмо охайнішими, бережімо те, що маємо, чим безвідплатно користуємося.

Р. АДАМЕНКО.

Член групи народного контролю педагогічного факультету.

Чистота — це вихованість

Дехто, мабуть, здивується, що і в бібліотеці працює народний контроль. А мене особисто, як члена групи НК, дивує інше: чому студенти так неохайно поведуться у бібліотеці, чому залишають після себе у читальному залі купи сміття — від недогризків яблук, булочок, печива до папірців від цукерків, просто клаптів паперу. Зал, звичайно, прибирається. Але, погодьтеся, що він не великий смітник. Та й, зрештою, чистота, порядок — це справа не стільки народних дозорців, скільки кожної людини, якщо вона вважає себе вихованою.

В. СМУЛКА.

Член групи НК інституту, асистент завідувачої бібліотекою.

● У ПЛАНАХ ДОЗОРЦІВ

Поле діяльності

Сучасні умови широкі гласності та поглиблення демократизації всіх сфер нашого суспільного життя — це животно-джерело для такої громадської організації, як народний контроль, перед яким нині розкривається безмежне поле діяльності.

У нашому інституті вже тривалий час досить активно діє велика група народних дозорців, яка має свої хороші традиції. Зовсім недавно приступив до роботи новий склад головної групи народного контролю, що був обраний на звітно-виборних зборах комуністів інституту. Група поповнилася новими силами, які, хочемо сподіватися, виправдають своїми справами звання

народних дозорців.

Перші кроки роботи контролерів відразу ж висвітлили ряд проблем. Одна з них та, що основні навантаження випадають, як правило, на одних і тих самих членів нашого вузівського колективу. Тобто люди, залучені до роботи в НК, активно працюють і в інших громадських організаціях. Перевантаження одних і недовантаження інших — чи ефективно це?

Попри все те запроцювали сектори інститутської групи НК, здійснені перші рейди-перевірки. Вони свідчать про те, що поле діяльності справді у нас необмежене: це і перевірка питань навчально-виховної і науково-

дослідної роботи, трудової і виконавської дисципліни серед викладачів і студентів, питань забезпечення навчального процесу і т. д.

Ці напрямки діяльності власне і знайшли свої відображення у перспективному плані роботи нашої групи. Вважаємо своїм завданням боротися з проявами бюрократизму, окомилкуванням, вживанням службовим становищем, а також виявлення резервів поліпшення навчально-виховного процесу, забезпечення збереження соціалістичної власності, раціональне і ефективне використання матеріально-технічної бази інституту. Результати своєї роботи плануємо висвітлювати на стенді народного контролю, який нині оформляється, а також на сторінках газети «Радянський педагог».

Я. БИЛИЦЯ.
Голова групи народного контролю інституту.

Олена Олександрівна ЧМІЛЬ — старший викладач кафедри англійської мови. Окрім того, вона заступник голови групи народного контролю інституту, членом якої активно і плідно працює упродовж багатьох років.

Фото В. Боб'яка.

ФІЗКУЛЬТУРА... В ХОЛОДІ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ СПІЛЬНОГО РЕЙДУ ГОЛОВНОЇ ГРУПИ НАРОДНОГО КОНТРОЛЮ ІНСТИТУТУ ТА РЕДАКЦІЇ БАГАТОТИРАЖНОЇ ГАЗЕТИ

Метою нашої перевірки було з'ясування того, як раціонально експлуатуються у нашому інституті спортивний інвентар та спортивні споруди. З розмови із завідувачем кафедри фізичного виховання В. Х. Яценюком зрозуміли, що кафедра має чітко розплановані години, коли і хто займається, скажімо у спортзалах №№ 1 і 2, які спортивні групи, секції діють при інституті.

Спортивні зали працюють щоденно до 23-ї години вечора. І якщо до обіду вони у розпорядженні студентів (суворо за розкладом), то поза навчальними годинами тут працюють секції.

До речі, спортивні зали чекають молоді і у вихідні дні. Чекають, та марно. Тільки студенти фізико-математичного факультету мають звичку після напруженого тижня навчання позайматися тут для свого задоволення. А що ж решта? Де той молодецький запал, завзятість? Чому ми самі себе обкрадаємо, не вдосконалюючись фізично? Це ж стосується і представників професорсько-викладацького складу колективу інституту. Для викладачів раз на тиждень діє група здоров'я. Але хіба цього достатньо для людей розумової праці?

Дехто з читачів може поставити нам в докір, мовляв, це не тема рейдового матеріалу і т. д. Можливо... Та якщо повертатися до більш ма-

теріального, то картина викликає співчуття і обурення. Маємо на увазі картину, яку ми застали під час рейду у спортзалі № 1. По-перше, холодно: батареї парового опалення обігривають приміщення лише з одного боку. По-друге, брудно: зал прибирається тільки ранку. А протягом дня тут же займаються сотні студентів, тому вологе прибирання тут краще потрібне хоча б два-три рази і обов'язково перед закриттям. Окрім того, самі приміщення спортзалу, роздягальні потребують ремонту. Несправна вентиляція, у жіночій роздягальні не працює душ, у чоловічій немає світла. І це не один, не два дні. Це тягнеться тижнями. Отак шоразу тим, хто приходить сюди позайматися, псує настрій відсутність води, світла, інших зручностей, зрештою, навіть сам неестетичний вигляд роздягальні.

Народним дозорцям, як і всім, хто щоразу тут займається фізкультурою і спортом, залишається чекати зимових канікул, тобто тієї пори, коли у спортзалі буде проведений ремонт. І, звичайно, сподіватися, що ота свіжість, чистота затримуються тут надовго.

М. РОМАНЮК,
Є. ВАСИЛИК.

Члени головної групи народного контролю інституту.

Н. БОДНАРЧУК,
Кореспондент газети.

Читачеві вже відомо, що недавно відбулася конструктивна бесіда жителів гуртожитку № 5 і адміністрації інституту з питань молодіжного побуту і організації ремонтних робіт у студентському помешканні. З досвіду ми вже знаємо, що подібні розмови рідко коли заходять далі слів. Але було на цій зустрічі те, що не могло не сколихнути мешканців п'ятого. Ректорат їм запропонував не просто допомогу, а саме співробітництво у вирішенні їхніх питань. І ось пройшло вже три тижні з часу зустрічі. Що ж зроблено?

Якоюсь мірою можна сказати, що справи зрушилися на краще. Закінчено роботи по підведенню до студентського житла труб для гарячої і завершувється встановлення насосів для підкачування холодної води. Відповідно до зауважень мешканців виправив свою роботу колектив ідальні гуртожитку: поліпшилась якість страв, розширився вибір недорогих салатів, у будь-яку пору тепер можна придбати молочні продукти. Йде ремонт побутових приміщень на п'ятому поверсі, критичний стан яких відмічався на зустрічі. Щоденно, без вихідних, тепер працює ліфт.

У свою чергу майбутні педагоги реалізують заходи, розроблені студентською групою, у справі дотримання юнаками і дівчатами норм проживання. За куріння, постійний бруд у кімнатах рекомендовано ректорату шістьох жильців на виселення.

Як переконаємося, протягом такого короткого часу зроблено і започатковано немало. Однак вирішення ще ряду проблем затягується. І причину цього треба шукати не тільки з неперевірності наших адміністраторів, а й в тому, що з більшості питань наведення порядку між студентами і викладачами не вийшло співробітництва. Чимала вина тут саме майбутніх педагогів, які щойно створивши своє самоврядування, багато в чому перетворили його на формальність.

А для того, щоб аргументувати свої слова, наведемо кілька типових фак-

ЧОМУ СПІВПРАЦЯ НЕ ВДАЛАСЯ?

тив і проаналізуємо їх. Почнемо з дев'ятого поверху, а точніше ще вище — з даху. Бо вже не перший місяць протікає покрівля. Студенти досить невесело жартують з цього приводу. На запитання, чи є на дев'ятому вода, вони відповідають ствердно, але з деяким уточненням, що вона тече в них тільки зі стелі. Зрозуміло, що подібне зволікання з ремонтом даху може йти від неоперативності представників адміністрації.

Або ще один типовий приклад. Є серйозні прорахунки в контролі за якістю ремонту. На тому ж дев'ятому, міняючи сантехнічне обладнання, майстри встановили розбитий умивальник (див. фото внизу). Не думаємо, що вони навважились би це зробити, якби знали, що їх перевірятимуть. І знову запитання: хто має за цим перш за все слідкувати — адміністрація чи ті, хто тут проживають?

Тепер візьмімо роботу обслуги гуртожитку, на яку теж було чимало нарікань.

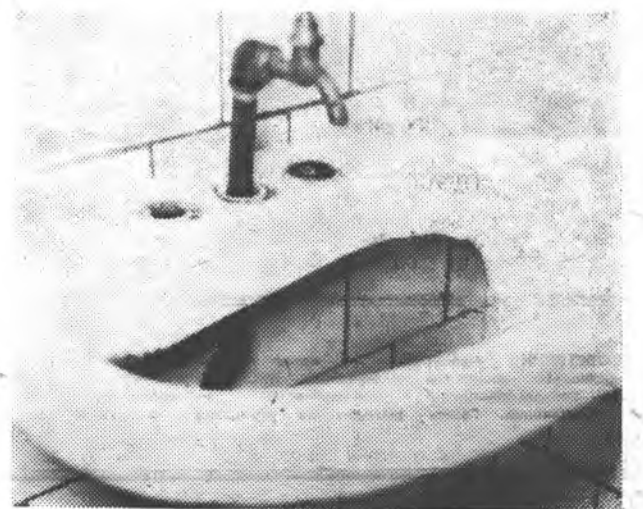
Монтера по радіорозетках нема, а електрик М. С. Тернарський займатися ними не хоче. Йому, як він каже студентам, за це гроші не платять. Вже кілька місяців у дівчат із 706-го блоку зіпсований унітаз. Студентки, як говориться в народній піснi, «і просилися, і молилися...», та сантехніку В. С. Шуляру до їх письмових та усних прохань діла нема.

Звичайно, вина тут керівництва гуртожитку (комендант С. П. Коломієць). Але знову глянемо, що б тут могли зробити самі студенти? Що заважає при самоврядуванні взяти й обслуговування гуртожитку в свої руки? Адаже спеціалістів потрібних професій серед майбутніх вчителів є чимало. Подібним чином можна виправити ситуацію у ідальні, де через постійно студенту іноді неможливо нормально пообідати. Була ж пропозиція організувати чергування при вході, але ж нічого не зроблено! Ми згодні з головою студради Я. Семанюком, що відривати для цього по кілька людей щодня буде неправильно: студенти перш за все мають вчитися.

Але якщо рекомендаційний варіант не проходить, то треба шукати ліпший. До речі, тут його знайти неважко. Сам Ярослав, міркуючи над цим питанням, запропонував непогану ідею: сконструювати перед входом у вестибюлі будочку вахтера і встановити турнікет таким чином, щоб кожен, хто завітає до гуртожитку, обов'язково пройшов повз чергового (це, без сумніву, вирішить проблему з посторонніми не тільки в ідальні). Однак і для цього треба засукаати рукави.

Складається враження, що гуртожиток № 5 — не місце проживання дорослих, а будинок немовляти. Бо практично жодної справи для себе, як і маленькі діти, студенти зробити не в змозі. Думаємо, що для того, аби справи у п'ятому докорінно змінилися, тут на повну силу має заявити про себе студентське самоврядування.

О. ОЛЕКСЮК.
Наш кор.

НАВИЩО ВОНИ ЙОГО ЗАХИЩАЮТЬ, АБО ПРОГРАМА - МІНІМУМ НІНИ АНДРЕЄВОЇ.

Було б наївно вважати, що міфи про «великого друга й вождя» створюються просто так, для струшування повітря. Нічого подібного! У цих міфах — ностальгія частини суспільства (і скажемо прямо, частини чималої) за старими порядками, за відмираючою на наших очах командно-адміністративною системою, за тією жорсткою регламентацією життя, коли за тебе думали вожді, і непотрібні були ніякі перебудови, ніяка гласність, ніяка демократизація. Він зовсім не такий уже безневинний — Синдром Батька. Навпаки, він агресивний і готовий будь-якої миті (аби тільки вона настала, ця їхня мить) підтримати відкид суспільства назад.

В цьому мене остаточно переконало листування відомої Ніни Андрєєвої зі своїми читачами і шанувальниками, яке виникло після публікації її статті «Не можна поступати за принципами». Деяку частину цього листування роздобули і надрукували журналісти латиської газети «Советская молодежь» (12 липня 1988 р.) Мені лишається тільки запропонувати її широкому читачеві.

Спочатку лист до Ніни Андрєєвої.

«Шановна Н. Андрєєва!
Прочитав у газеті «Советская Россия» вашу статтю. Я в захопленні перебуваю під величезним враженням від цього дашого маніфесту, як охрестив статтю народ. Виношу вам, як від себе особисто, так і від усіх моїх друзів, товаришів, близьких величезне спасибі і щире, сердечне подяку за вашу нелегку працю і мудрість.

Ви, сподіваюся, читаете в газетах, слухаете по радіо і телебаченню нападки проти вашого маніфесту, який дуже вже мабуть, зачепив за живе цих волюнтаристів «перебудови». Так їм і треба! Не можна здаватися ні вам, ні нам. Треба дати бій усім тим, хто накинувся на ваш маніфест. Я вас дуже прошу: дайте гідну відповідь на виступ проти вашої статті. Повірте, вас підтримають мільйони чесних радянських людей.

Я переконаний сталініст і впевнений, що здорові сили в нашому суспільстві й за кордоном переможуть розгульний бум ослаблення культу особи Сталіна і все, що з ним пов'язане. Треба тільки по-сталінськи не здаватися і робити так, як робив Сталін, — знаходити у скрутну хвилину вихід навіть з безвихідного становища.

Образливо, що таку лю-

дину, як Сталін, порівнюють зі сміттям. Заради цієї людини кидалися під танки, з його ім'ям завойовували мир на землі. Сталін чистий перед народом, народ жив добре і всього було в достатку...

...До речі, ваш маніфест розмножується і поширюється серед народу. На чорному ринку ваша стаття коштує від трьох до п'яти карбованців. Вона стала воістину народним маніфестом.

З повагою С. М. НОВИКОВ,
Капітан I рангу у відставці, інвалід Вітчизняної війни, член КПРС з 1942 року.

Рига.
А тепер — відповідь Н. Андрєєвої.

МИКОЛА МИХАЙЛОВ, ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК

СИНДРОМ БАТЬКА

«Шановний Семене Михайловичу!

Дякую за ваш лист і моральну підтримку. З вашими оцінками й висновками цілком згідна і поділяю їх. Вішати носа і здаватися не збираюсь, від принципів, за які ви проливали кров, ніколи не відмовлюся. А ось давати відповідь фальсифікаторам не можу, оскільки ніхто після статті в «Правді» мені не дасть опублікувати свої думки. А якщо й дадуть, то так «відредагують», що й свою статтю не впізнаю. Після моєї статті потік фальсифікацій зріс. І тепер, щоб їм усім відповідати, то треба писати цілу книгу. Думаю, зараз не це головне.

Враховуючи, що Сахаров, Гельман, Шатров та інші «виконробили духу» закликають нині до повзучої контрреволюції, на зразок «пражської весни» 1968 року, необхідно всюди, де тільки можна, давати їм відсіч, не пропускати жодного випадку проти Сталіна, нашої революції, і соціалізму. І писати не тільки в газети, які друкують наклепи, але й висилати копії в ЦК, на партконференцію. Поки іншого способу для нас висловити свою думку нема. Хай не публікують, але рахуватися доведеться.

Прийміть від мене найкращі побажання.

З глибокою повагою
Н. АНДРЕЄВА.

23.05. 88 р.
Ленінград.

Чи потрібні коментарі? Навпевне, все-таки потрібні. Насамперед, я не став би ставити в один ряд авторів листування. Готовий зрозуміти почуття С. М. Новикова. Витоки його «батьківського синдрому» — у тих воєнних днях, коли «заради

цієї людини кидалися під танки». На жаль, позиція така ж поширена, як і помилкова. Так, люди вмирили з ім'ям цієї людини, але не заради неї. І не їх вина в тому, що їх навчили, примусили, спонукали всіма методами — починаючи з дитячих віршиків — боготворити «великого вождя й учителя». Після XX з'їзду партії, коли вперше було сказано гірку правду про культ особи Сталіна, багато хто з них зазнав шоку. Одним він допоміг прозріти, інші помилково сприйняли викриття культу як спробу поставити під сумнів їх власний життєвий шлях. Прикро, але це так.

Відомо, що суб'єктивно консерваторами можуть рухати і благі наміри. Більше того, і новатори-перебудовники, і консерватори-неосталіністи, по суті, єдині в своїй критиці періоду застою — його розхитаної і малофективної економіки, його пасивного та заформалізованого політичного життя, його ідеологічного безвір'я, бездуховності та аморальності. Принципові розбіжності починаються тоді, коли йдеться про шляхи оздоровлення суспільства. Одні впевнені в тому, що ці шляхи треба шукати в стимулюванні економічних інтересів, у демократизації й гласності, у повновладді народу. Інші вбачають шлях до порядку й закручуванні гайок, у твердій руці суворого Хазяїна, у посиленні командних методів, у вседозволеності апарату. Звідси й ностальгія по сталінських часах, і неприйняття перебудови.

Гранично відверта відповідь Н. Андрєєвої говорить сама за себе. Програмінімум оголошено: «Поки що іншого способу висловити свою думку у нас нема...» (як вам подобається це «поки що?»)—писати, писати й писати — в газети, в ЦК, «не пропускати жодного випадку проти Сталіна». «Нехай не публікують, але рахуватися доведеться...».

Це точно — доведеться. Скажу більше — необхідно рахуватися. Необхідно знати противників перебудови, їхні погляди, надії, погрози. Сьогодні вони — поки що пишуть. Але не будемо помилятися в їхніх здібностях. Немає ніяких сумнівів у тому, що сталінські сироти постаріються використати будь-яку пробуковку перебудови, кожну нашу трудність — від магазинних черг до екстремістських страйків та націоналістичних витівок. Кожна наша проблема — для них просто подарунок. А вже це дає привід злорадно заулюлюкати: от вам ваша демократія, от вам ваша перебудова! А все, мовляв, тому, що нема Його, бо при ньому був порядок...

Що ж до рекомендацій по встановленню порядку, то тут у сталінських сиріт досвід великий. Замислитися б над цим тим, хто хизується сьогодні «лівою» фразою, старасться використати хвили демократії та гласності для розхитування корабля. Замислитися б над тим, кому на руку деякі мітингові пристрасі замість роботи, викрики замість діла, нагнітання емоцій замість конструктивних пошуків? Кому це вигідно? Чому служите? Чи не сталінському синдрому?

Тому будемо розумні в своїх словах і ділах. Будемо відповідальні. І будемо працювати. А вони хай пишуть.

Журнал «Огонек», № 38, 1988 р.].

СПОРТ

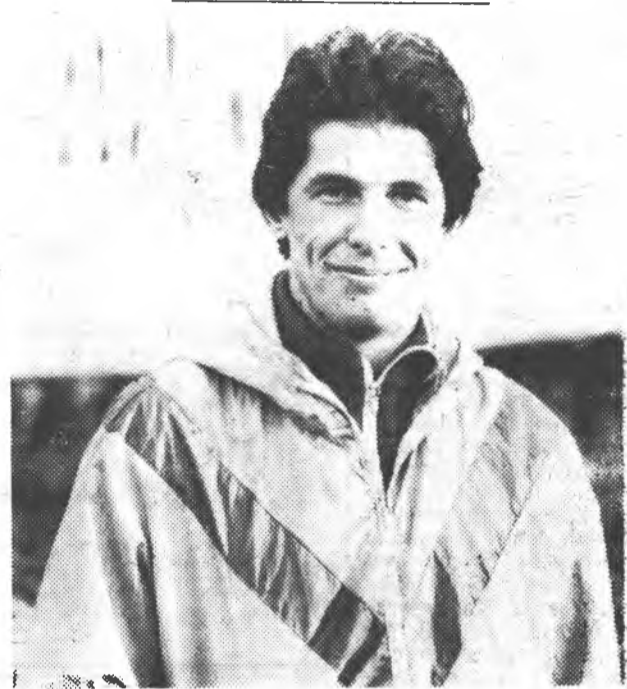
ВОЛЕЙБОЛ

Фінішували змагання на кубок Івано-Франківська з волейболу серед жіночих команд.

У фіналі зустрілися перша команда технікуму фізкультури і педінституту. У нелегкому поєдинку перемогу з рахунком 3:0 одержала збірна нашого вузу. Про це свідчить рахунок всіх трьох партій — 18:16, 18:16, 15:11.

БАСКЕТБОЛ

З непоганими результатами повернулися наші баскетболісти з 1-ої Спартакіади спортивних клубів вузів ДФСТ профспілок України, що проходила у м. Миколаєві. Спортсмени Інституту (тренер В. М. Бондаренко), зайнявши третє місце у своїй підгрупі, заслужили право боротися у другому фіналі змагань. Серед 12 команд, що вийшли на фініш боротьби, вони зайняли сьоме місце.

Найближчим часом відбудеться конкурс кращих спортсменів року. В списку лідерів, напевно, буде і М. Люклян, студент групи ФМ-31. Займаючись спортивними заняттями, Михайло вже став бронзовим призером союзних змагань і здобув третє місце на чемпіонаті ДФСТ профспілок.

Фото В. Боб'яка.

Увага: конкурс!

ВИЗНАЧАЄМО ДЕСЯТКУ НАИСИЛЬНИХ СПОРТСМЕНІВ ІНСТИТУТУ 1988 РОКУ.

За традицією напередодні Нового року фахівці та спортивні оглядачі нашої країни визначають найсильніших спортсменів. У вузі такий конкурс проводиться уже протягом двох десятиліть, в якому десятку кращих спортсменів визначають викладачі кафедри фізвиховання та правління спортивного клубу Інституту. В цьому році в референдум повинні включитися провідні спортсмени, фізюрги академічного, фізкультурні активісти, читачі газети «Радянський педагог».

Спортивний клуб Інституту називає кращих спортсменів, які протягом року чимало яскравих сторінок вписали до історії фізичної культури і спорту нашого вузу. Це — майстри спорту СРСР — Михайло Люклян (фізат, спортивне орієнтування), Руслан Терещуко (худграф, біатлон), Ніна Вінницька (педфак, спортивне орієнтування), Наталія Онуфрук і Валентина Пап (педфак, стрільба кульова), кандидати в майстри спорту СРСР — Іван Люклян (фізат, спортивне орієнтування), Іван Тацяк (філфак, легка атлетика), першорозрядники Володимир Хлопик (істфак, легка атлетика), Ольга Покидно (фізат, лижні гонки), Ольга Думас (пед-

фак, волейбол), Ольга Дячок (педфак, настільний теніс), Флора Волочій (викладач кафедри фізвиховання, гандбол), Юрій Ясіньський (істфак, баскетбол), Володимир Марцінковський (філфак, лижні гонки), Любов Романюк (педфак, лижні гонки), Світлана Римбалович (педфак, гандбол), Ярослав Костенко (істфак, боротьба самбо), Володимир Блонський (філфак, футбол).

Кожен, хто бажає взяти участь у нашому конкурсі, повинен надіслати, або подати на адресу кафедри фізвиховання або газети «Радянський педагог» список найсильніших, на його думку, десяти спортсменів Інституту за результатами 1988 року. За перше місце в десятці спортсменів нараховується 10 очок, за друге — 9, за третє — 8 і так далі. Ті, що наберуть таким чином найбільш суми очок стануть лауреатами читачького опиту. Читачі, чий десяток спортсменів виявляється ідентичним остаточно, будуть нагороджені сувенірами профкому, кафедри фізвиховання та спортклубу Інституту.

Подання списків «Десять найсильніших» до 15 січня 1989 року.

СПОРТКЛУБ.

Студентський гумор

ГОРИЗОНТИ НАУКИ

Розвинув і доповнив вчення Сократа студент другого курсу Віктор Парамонов. До відомої концепції древньогрецького вченого «Я знаю, що я нічого не знаю» він додав: «...і знати не хочу».

ЕКСПРЕС-МЕТОД

За одну ніч вирішив підготуватися до екзамену студент Валерій Гайкін. З цією метою він виїхав у Заполяр'я де ніч, як відомо, триває шість місяців.

ЦІЛОВІ ІГРИ

Студенти будівельного факультету пропонують внести в екзаменаційний

процес ігровий елемент. Серед звичайних білетів нехай буде декілька щасливих: окрім питань, у них повинні бути й відповіді.

ІЗ ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ

Перед початком занять пішла в перукарню і півдня витратила на свою голову.

НОВИНИ ДЕКАНАТУ

Студентка Бантикова

перевелася з вечірнього відділення на денне. «Ранок вечора мудрший», — так пояснила вона свій вчинок.

З ДОПОВІДІ

До 1990 року плануємо завершити спорудження Інститутського будинку відпочинку. У ньому зможуть відпочити відмінники навчання... 50 — 60-х років.

«СОВЕТСКИЙ ПЕДАГОГ» — орган парткома, райоргану, профсоюзних комітетів і комітету ІКСМУ Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені В. Стефаника. Газета виходить на українській мові.

Редактор С. І. ХОРОБ.

Газета виходить один раз на тиждень — у вівторок. Формат — 8,5 друкованого аркуша газети «Правда». АДРЕСА: 284008 м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57.

Івано-Франківська обласна друкарня управління у справах видавництва, поліграфії і книжкової торгівлі обласного м. Івано-Франківськ, вул. Чалюса, 78.

Ціна 3 коп. Тираж 2000.

Зам. 1211 БЧ 14903.